

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Peakanyo le Selotamohlala tša Lenaneopeakanyo la Ngwaga (ATP) la go Boetša Sekeng

Leleme la Gae: Sepedi

Mphato 2 Kotara 1

Diteng

Matseno	1
Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng	2
Mabokgoni a leleme la gae	2
Diteng tša Leleme la gae	2
Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	2
Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo	5
Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke	6
Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)	7
Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa	15
Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi	16
Foreimi ya peakanyo le selota mohlala	20
Tabakgolo 1	21
Tabakgolo 2	23
Tabakgolo 3	25
Tabakgolo 4	27
Lenaneo la teko	29
Lenaneotekolo: Sehlopha sa Motheo, Leleme la gae	29
Teko ya thuto	30
Go Šomiša Diruburiki	30
Phetolelo	31
Teko ya thuto: Karata ya meputso	32
MPHATO 2 Kotara 1: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo	33

Matseno

Thobela barutiši mephathong ya motheo,

Leuba la COVID-19 le re tlogetše le thlotlo e kgolo kudu thutong. Ge re boela go thuto yeo e tlwaelegilego ya ka mehla, re swanetše gore ka moka re šome ka thata le ka bohlale gore thuto ya rena e kgone go hlapologelwa.

Se se bohlokwa kudu dithutong tša motheo moo bana ba swanetšego go ithuta mabokgoni a motheo a go bala le go ngwala. Afrika Borwa e ya go hloka gore o kgone go ruta bana mabokgoni a, gore bana ba se kgone go bala fela eupša ba tle ba kgone le go 'balela go ithuta'.

Tokomane ye, e hlamilwe ka tsela yeo e lego gore e tla go thuša gore o fihlelele se. Re na le boitshepo bja gore ge o ka latela peakanyo ye ka tatelano ya yona, o ka kgona go buša nako yeo e re lahlegetšego ya go ruta le go ithuta gomme o fihliše bana go legato leo re nyakago gore ba be go lona.

Re rata go go leboga pele ga nako ka maikemišetšo a gago le go šoma ka thata ka mokgwa woo go hlokagalago go wena.

O tloga o aga setšhaba e le ka nnete.

Re le lakaletša tše botse fela kotareng yeo e tlogo,

Sehlopha sa NECT sa Leleme la gae

Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng

- Go na le dibeke tše 10 mo go di ATP tša DBE tša go boetša sekeng tša Kotara ya 1.
- Dibeke tše tše 10 di arogantšwe ka ditikologo tše 5 tša thuto.
- Dibeke tše 2–3 tša mathomo mphatong wa 2 ke tša mešomo ya teko ya tekanyo go lekolo gore baithuti ba loketše mphato wa 2.
- Mo tikolong yenngwe le yenngwe ya beke tše pedi, dikarolo ka moka tša go ithuta polelo di swanetše go akaretšwa ka tsela ye, go šomišwa bonnyane bja nako:

BONNYANE BJA NAKO YEO E ABILWEGO YA SEPHOLEKE (CAPS)	MPHATO 1	MPHATO 2	MPHATO 3
Go theeletša le go Bolela	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go bala le ditumatlhaka	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30
Mongwalo	Iri ye 1	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go ngwala	Metsotso ye 45	Iri ye 1	Iri ye 1
PALOMOKA	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7

Mabokgoni a leleme la gae

- ATP ya go boetša sekeng ya Leleme la gae, e beakantšwe ka tsela yeo e lego gore e tla laetša morutiši gore ke mabokgoni afe ao a swanetšego go aga go karolo enngwe le enngwe ya polelo.
- Go bohlokwa go lemoga gore dibekeng tše dingwe le tše dingwe tše pedi, mabokgoni ao a swanetšego go tšweletšwa a swana go karolo enngwe le enngwe. Se se ra gore go na le poeletšo e ntši gore mabokgoni a kgone go tšweletšwa.

Diteng tša Leleme la gae

- Go tikologo enngwe le enngwe ya beke tše pedi, barutiši ba swanetše go kgetha tabakgolo.
- Tabakgolo ye ke yona e tla tlhathago diteng tša tikologo yeo.
- Ka mohlala, Ge morutiši a ka kgetha tabakgolo yeo e rego '**kamoka re yasekolong** ke moka diteng ka moka di swanetše go tswalana le tabakgolo ye, go akaretša le:
  - Tlotlontšu** yeo e rutwago, mohl.: **bala, kgokaganya, fapantšha, ithuta, Tšhaena, mphato wa 2** bj.bj.
  - Dikoša goba merumokwano** yeo e rutwago, mohl: **Ke rata go bala le go ngwala**
  - Kanegelo ya **Go bala mmogo goba go bala ka go abelana** yeo e balwago, Mohl: Kanegelo yeo e bitšwago: **Mphato wa bobedi Afrika Borwa le Tšhaena!**
  - Mošomo wa go ngwala** woo barutwana ba swanetšego go o dira mohl: **Ngwala temana e tee ka seo baithuti ba se dirago Afrika Borwa le Tšhaena.**

Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa

- Diteng fela tšeo di sa amanego le tabakgolo ke ditumatlhaka le lenaneo la go bala ka sehlopha sa go hlahlwa.
- Gore bana ba tle ba kgone go ithuta go bala, ba swanetše go rutwa medumo ya polelo ka tatelano le go kopantšha le go kgaogantšha medumo yeo.

- Ke moka, ba swanetše go itlwaetša go bala mantšu le dikanegelo ba šomiša tsebo ya bona ya ditumahlaka go bitša mantšu.

A re bone gore ke mabokgoni afe le diteng dife tšeo di tšwelelago ka gare ga ATP ya MPHATO 2 KOTARA 1:

KAKARETŠO YA ATP YA GO BOETŠA SEKENG: MPHATO 2 KOTARA 1
GO THEELETŠA LE GO BOLELA
<p><i>Tekanyo:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 O hlopha tshedimošo, ka mohlala: Go šomiša diswantšho tša go se kgomagane. 2 O araba dipotšišo tšeo di bulegilego le tšeo di tswalelegilego 3 O bolela ka maitemogelo a bong go swana le go anega ditaba 4 O theeletša ditaelo gomme a araba ka mokgwa wa maleba 5 O theeletša dikanegelo gomme a tšweletša maikutlo ka dikanegelo 6 Ba šielana ka go bolela 7 O bušetša tatelano ya ditiragalo tša kanegelo ka mokgwa wa maleba <p><i>Kotara ya 1:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 O theeletša ntle le go tseba ba bangwe ganong go laetša go hlompha seboledi 2 O theeletša kanegelo ka boipshino gomme a araba dipotšišo ka kanegelo. 3 O theeletša tatelano ya ditaelo gomme a araba ka mokgwa wa maleba 4 O tšea karolo dipolelišanong gomme o a botšiša, o araba dipotšišo ebile o abelana ka dikgopolo tša gagwe. 5 O šomiša mantšu a maleba go ya ka sererwa, go swana le 'taletšo'. 6 O anega kanegelo yeo e na go le mathomo, bogare le mafelelo
DITUMATLHAKA
<p>Temošo go morutiši:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Netefatša gore o kopantšha le go kgaogantšha mantšu:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Go theeletša ka tsebe (temogo ya ditumatlhaka)</i> • <i>Ka tsebe le ka pono (DITUMATLHAKA)</i>   <p><i>Tekanyo:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Lemoga ditswalano gare ga tlhaka le modumo wa ditlhakatee ka moka. 2 Boeletša mantšu a legoro le tee a go ba le tumatlhaka ye mekopana ja, lwa, nwa, hwa, kwe, swa 3 Boeletša ditumammogo tše di tlwaelegilego tša modumo wa tlhakapedi (tl, th, ts, ph, sw) 4 Šomiša ditumammogo tša tumatlhaka ya go tswakwa tša go thoma le tša go fetša mantšu go bopa le go arogantšha mantšu, mohlala, mpheng, mpšheng, mpšeng, nthong 5 Boeletša ditumammogo tša modumo wa tlhakapedi tša ka mehla (ng) mafelelong a lentšu, mohlala, sekolong, toropong, leihlong, tsebeng 6 Ithuta go peleta mantšu a lesome ka beke go tšwa go dithutišo tša tumatlhaka <p><i>Kotara ya 1:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Bopa mantšu a ditlhaka tše tharo le tše nne a šomiša ditlhakatee le modumo wa ditlhakapedi tšeo a ithutilego tšona mo 2 Kotareng ye, mohlala, ata, aga, aba, epa, uta; rema, pana, bala: nyama, nyala, pholo, phoka 3 Bala mantšu go tšwa go dithutišo tša tumatlhaka mo mafokong le go ditšweletšwa tše dingwe. 4 O a lemoga ebile o a bala: <ol style="list-style-type: none"> a Lemoga ditumanošapedi tša go swana tše bjalo ka "oo" ka go poo, tloo le "ee" ka go lee, meetse b Lemoga morumokwano mo mantšung a go swana le: ne-ng, ma-ng, bja-ng

MONGWALO

- 1 Swara phensele le go lebanya ditlabakelo tša go ngwala (puku/letlakala) gabotse
- 2 Hlama ditlhaka tše nnyane ka mokgwa wa maleba: tšhupetšo, sebopego le katologano gare ga
- 3 methaladi
- 4 Ngwala le go diriša maswaodikga: dikhutlo, maswaopotšišo, difegelwana, maswao a tlabego.
- 5 Ngwala mantšu ka katologano ya maleba gare ga ditlhaka le mantšu
- 6 Ngwala le go ngwalolla ka nepagalo mafoko a mabedi goba go feta a go balega.

GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Dintlha tša morutiši:

- *Bea baithuti ka dihlopha tša bokgoni bjo bo swanago bja go bala.*
- *Kgetha segwalwa/puku yeo e swanetšego maemo a sehlopha se sengwe le se sengwe.*
- *Theeletša leloko le lengwe le lengwe la sehlopha ge le bala gomme o mo thuše ge a le gare a bala.*

- 1 O aga tlotlontšu ka pono mohl. Mantšu a go tšwelela kgafetšakgafetša
- 2 Balela godimo le ka setu go legato la gagwe la Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa le morutiši, k.g.r. sehlopha ka moka sesengwalwa sa go swana
- 3 Bala kanegelo ya go swana ye e nepišitšego legato la taelo la go bala ka sehlopha
- 4 Šomiša mantšu a a tlwaelegilego, tumatlhaka, phetleko ya kamano le sebopego, mabokgoni a go kwešiša tlhalošo ya lentšu ge a bala.
- 5 O a itekola ge a bala
- 6 O šomiša diswantšho tše di lego go setšweletšwa gore a kwešiše. O laetša kwešišo ya maswaodikga (dikhutlo, difegelwana, maswaopotšišo, maswao a tlabego, bj.bj.) ge a balela godimo

GO IPALELA

- 1 O a ipalela: dipuku tša diswantšho, dikarata tša direto, dipuku tša dikanegelo go tšwa bokgobapuku goba sekhutlwaneng sa go bala sa ka phapošing.

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Bala dipuku le morutiši ka phapoši ka moka / O a theeletša ebile o a latela ge morutiši a bala puku
- 2 O lemoga tatelano ya ditiragalo dikanegelong le dintlha tše dingwe tša bohlokwa.
- 3 Šomiša ditlhahli tša go bonwa k.g.r. bokantle bja puku go naganela pele se gore kanegelo e bolela ka eng
- 4 O araba dipotšišo tše di bulegilego go araba dipotšišo
- 5 O lemoga sebakwa le ditlamorago kanegelong
- 6 O hlaloša dikgopolokgolo
- 7 O hlatholla maitemogelo le maikwelo a mong ka sengwalwa
- 8 Bea šedi go:
  - a Dikgatišo
  - b Popego ya dingwalwa
  - c Kwešišo ya tekatlhaloganyo magatong ao a fapanego
  - d Dipaterone tša polelo

GO NGWALA

Dintlha tša morutiši:

- O šomiša mešomo ya go bala mmogo goba go bala ka go abelana go dira tšhupetšo ya mokgwa wa go ngwala (peakanyo, go ngwala ga pele le go phatlalatša).
- Efa bana mesetwana goba foreimi ya go ngwala go thuša bana go ngwala dikanegelo tša bona

Tekanyo:

1 O thala diswantšho go tšweletša melaetša, mohl: Maitemogelo a mong.

Kotara ya 1:

2 O ngwala ditaba tša gagwe

3 O abelana ka dikgopolo le mantšu a kanegelo ya phapoši (Go ngwala mmogo)

4 O aga bobolokelo bja mantšu le pukuntšu ya mong

5 O feleletša mešomo ya go ngwala yeo e akaretšago peakanyo, go ngwala la mathomo(k akanywa)le go phatlalatša:

a O ngwala bonnyane mafoko a 3 ka ditaba tša gagwe, medumo yeo e rutilwego le mantšupono ao a tlwaelegilego.

b O a ngwala le go dira dithalwa tša mafoko a 2–4 ka sererwa le go tšea karolo go hlameng puku ya sekhutlwana sa go bala ka phapošing

6 O a lemoga le go šomiša polelo gabotse go akaretša:

a O šomiša fegelwana go ngwala lenaneo

Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo

- Tsela enngwe e kaone kudu ya go netefatša gore o šomiša nako yeo e abilwego gabotse gore o kgone go fetša mabokgoni ka moka ao a lego ka gare ga ATP, ke go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo.
- Ka tlase go na le setlwaedi seo se šišintšwego sa beke le beke, seo se ka šomišwago tikologong ya beke tše pedi
- Setlwaedi se se šomiša nako BONNYANE BJA NAKO yeo e abetšwego Leleme la gae (Di iri tše 7)
- Setlwaedi se se rulagantšwe gore se ka šoma mephatong ka moka

Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	NAKO: PALOMOKA	NAKO: GO THEELETŠA LE GO BOLELA	NALO: GO BALA LE DITUMAHLAKA	NALO: MONGWALO	NAKO: GO NGWALA
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	MONGWALO	Teko yeo e sego ya molao	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO NGWALA	Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30				metsotso ye 30
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta medumo ye meswa le mantšu	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	MONGWALO	Ruta medumo ye meswa le mantšu	metsotso ye 15			metsotso ye 15	
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
Laboraro	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta mantšu a maswa le medumo	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	MONGWALO	Ruta ditlhaka a maswa le mantšu	metsotso ye 15			metsotso ye 15	
Labone	GO NGWALA	Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30				metsotso ye 30
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
Labohlano	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go bala ka go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go boeletša ditumatlhaka	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30 metsotso ye		30 metsotso ye		
			Di iri tše 7	metsotso e 45	Di iri tše 4 le metsotso e 30	metsotso e 45	Iri e 1

Naa o a bona gore kabo ya nako ya karolo ye nngwe le ye nngwe e nepagetše?

Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)

- Ka lebaka la gore bokgoni bjoo bo swanago bo swanetše go tšweletšwa, ekaba kgopolo e kaone go dira mešomo yeo e swanago beke le beke.
- Se se netefatša gore o akaretša mabokgoni ka moka ao a hlokagalago go ya ka ATP
- Gape e dira gore go ruta le go ithuta go sepele gabotse. Ge bana ba šetše ba tlwaetše mešomo ye. Ga go sa hlokega nako ye ntši ya go hlalosa.
- Peakanyo yeo e latelago e šišinya mešomo yeo o ka tlwaelago go e dira beke le beke gore o kgone go fihlelela dinyakwa tša ATP.
- Moo mabokgoni a itšego goba diteng di swanetšego go akaretšwa (go ya ka ATP), tše le tšona di akareditšwe.
- Temošo: Barutiši ba swanetše go šomiša pukutšhomo ya DBE moo go swanetšego.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> • Hlagiša tabakgolo • Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo • Ruta koša goba morumokwano • Baithuti ba oketša mantšu ka gare ga dipukuntšu tša bona
	MONGWALO	Teko yeo e sego ya semolao	<ul style="list-style-type: none"> • Efa baithuti teko yeo e sego ya semolao go bona ge eba ba gopola medumo le mantšu tšeo di rutilwego peleng • Kgopela baithuti go ngwala mantšu a lesome go tšwa go ditumatlhaka goba mantšupono • Lebelela mongwalo– go hlama ditlhaka, ditlhakakgolo, dikgoba
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana PELE RE BALA	<ul style="list-style-type: none"> • Pele re bala • Laetša baithuti diswantšho tša kanegelo • Ba kgopele ba go botše gore go diragala eng • Ba kgopele gore ba dire dikakanyo • Ba kgopele gore ba lemoge lefelo la ditiragalo
	GO NGWALA (Beke 1 ya tikologo 1)	Go ngwala mmogo le mokgwa wa go ngwala: PEAKANYO	<ul style="list-style-type: none"> • Botša barutwana sehlogo sa go ngwala • Botša barutwana tiro ya go ngwala yeo o e kgethilego, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a O ngwala bonnyane mafoko a 3 ka ditaba tša gagwe. b O dira sethalwa le go ngwala mafoko a 2–4 ka sererwa gore a tšee karolo go puku ya phapoši. • Laetša baithuti go BEAKANYA GO NGWALA. • Kgopela dikgopolo tša peakanyo (Go ngwala mmogo) • Botša baithuti gore ba feleletše dipeakanyo tša bona (Ba se ke ba kopisa)

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO NGWALA (Beke 2 ya tikologo 1)	Go ngwala mmogo le mokgwa wa go ngwala: RULAGANYA	<ul style="list-style-type: none"> • Ngwala sengwalwa sa gago sa pele letlapeng • Ngwala lenaneotekolo la go rulaganya letlapeng • Laetša baithuti go RULAGANYA dingwalwa tša bona ba šomiša lenaneotekolo (go ngwala mmogo) • Botša baithuti gore ba rulaganya dingwalwa tša bona goba tša balekane.
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala sehlopha sa go hlhlwa DIHLOPHA TŠE 2 X METSOTSO E 15 SEHLOPHENG	<ul style="list-style-type: none"> • Dudiša baithuti gabotse ba sware mošomo wa ditumahlaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) • Balang go tšwa dipadišong goba pukutšhomong ya DBE (Sehlopha sa bokgoni bjoo bo swanago) • Bušetša mantšu a ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha • Efa sehlopha sengwala seo se ba lekanego go ya ka boemo bja bona. • Theeletša moithuti yo mongwe le yo mongwe a bala ka bo yena.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo wo moswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> • Šoma ka tatelana o latela lenaneo la ditumatlhaka tša polelo ya geno • Ruta baithuti go bala modumo o moswa • Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletšegago) • Ba laetše go kgaogantšha le go kopantšha mantšu • Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	MONGWALO	Ruta leletere le leswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> • Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka • Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego (Mephato ya 2&3 – mongwalo wo o kgomaganego) • Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šo mišago modumo • Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama ditlhaka, sekgoba le bogolo bja ditlhaka • Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana Go bala la mathomo	<ul style="list-style-type: none"> Go bala la mathomo Balela barutwana kanegelo ka thelelo le ka maikutlo Ema gomme o hlalose moo go hlokegago Laetša o be o hlalose popopolelo, yeo e akaretšago: <ul style="list-style-type: none"> a Maswaodikga b Dikgopolo tša dikgatišo c Dipaterone tša polelo d Popego ya dingwalwa Morago ga go bala, botšiša dipotšišo tša mohuta wo: <ul style="list-style-type: none"> a Go gopola (mang, kae, neng, eng, bj.bj) b Tatelano (Go diregile eng pele, sa go latela, sa mafelelo) c Sebakwa le ditlamorago(Seo se diregilego ka baka la se sengwe) d Kgopolo ya gago le lebaka (Naa o ratile / Naa o nagana eng ka(efa mabaka/ bj.bj) e Tšeo di bulegilego (ke ka lebaka la eng, O ka be o dirile eng ge nkabe..)
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> Ruta mantšu a 3 a tlotlontšu ya tabakgolo Opela koša goba morumokwano Dira mošomo wa bomolomo, mohl: Barutwana ba oketša mantšu ka gare ga dipukuntšu tša bona <ul style="list-style-type: none"> a Ditaba – Kgopela baithuti ba 2 go abelana ka ditaba tša bona b Bokgoni bja go anega – Kgopela barutwana go itirela kanegelo yeo e sepelelanago le tabakgolo gomme ba abelane le balekane ba bona. c Dipapadi – Bapala papadi ya polelo d Metlae – Kgopela baithuti ba 2 go dira metlae goba dithai e Ba fa pego ka mošomo wa sehlopha f Ba theeletša le go fetola seboledi seo ba sa se bonego g Efa baithuti lenaneo la ditaelo leo ba swanetšego go le šala morago h O hlopha dilo goba diswantšho
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> Šoma ka tatelano o latela lenaneo la ditumatlhaka tša polelo ya geno Ruta baithuti go bala modumo o moswa Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletšegago) Ba laetše go kgaogantšha le go kopantša mantšu Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	MONGWALO	Ruta tlhaka le leswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego (Mephato ya 2&3 – mongwalo wo o kopanego) Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šomišago modumo Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama ditlhaka, sekgoba le bogolo bja ditlhaka Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	GO NGWALA (Beke 1 ya tikologo)	Mokgwa wa go ngwala le go ngwala ka go abelana GO NGWALA LA MATHOMO	<ul style="list-style-type: none"> Gopotša barutwana ka mošomo wa go ngwala Ngwala peakanyo ya gago letlapeng Ngwala moseto/foreimi ya go ngwala letlapeng Laetša baithuti GO NGWALA LA MATHOMO (Go ngwala ka go abelana) Botša barutwana go šomiša dipeakanyo tša bona le meseto ya bona go NGWALA LA MATHOMO

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO NGWALA (Beke 2 ya tikologo)	Mokgwa wa go ngwala le go ngwala ka go abelana PATLATŠA LE GO TŠWELETŠA	<ul style="list-style-type: none"> Gopotša barutwana mošomo wa bona wa go ngwala Ngwala mošomo wa gago wa mathomo le thulaganyomo letlapeng Lebelela di thulaganyo gape Laetša barutwana go phatlalatša le go ngwala gape ka bokgwari go sena diphošo, le go tsenya sethalwa ba phatlalatše sengwalwa sa bona Botša baithuti gore ba abelane sengwalwa sa bona le molekane – ba balelane
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labone	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	<ul style="list-style-type: none"> Bušeletša medumo ye 2 yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro Dira mošomo wa ditumatlhaka le baithuti ka phapošing, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Kopantšha medumo go dira mantšu b Kgaogantšha mantšu ka medumo c Kgaogantšha mantšu ka dinoko d Kgaogantšha mantšu ka hlogo le moselana e Hlopha mantšu ka magoro f Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labone	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana GO BALA LA BOBEDI	<ul style="list-style-type: none"> Go bala la bobedi Balela baithuti kanegelo ka thelelo le ka maikutlo Morago ga go bala, botšiša dipotšišo tšeo di akaretšago: <ul style="list-style-type: none"> a Tatelano (Go diregile eng pele, sa go latela, sa mafelelo) b Kgopolo ya gago le lebaka (Naa o ratile / Naa o nagana eng ka/ efa mabaka/ bj.bj) c Boemo bja godimo (ke ka lebaka la eng o nagana gore / Ge nkabe o le ___ o be o tla dira eng / Naa o ka dira kgokaganyo le... / bj.bj.) Kgopela baithuti gore ba hlame dipotšišo tša bona ka kanegelo gomme ba botšiše molekane
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo Opela koša goba morumokwano Dira mošomo wo mongwe wa bomolomo, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Bea baithuti ka dihlopha tša go ahlaaha sengwalwa, ba šomiša moseto/foreimi (Ke ratile... / ga se ka rata... / ke nagana gore sengwalwa se se ngwadilwe go ...) – O hlagiša maikutlo le dikakanyo ebile o fa mabaka a dikarabo tša gagwe b Bokgoni bja go anega – kgopela baithuti go šoma ka sehlopha gomme ba tle ka sehlogo seo ba se kwanetšego ka sehlopha

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	<ul style="list-style-type: none"> Bušeletša medumo ye mebedi yeo e rutilwego ka Labobedi le Laboraro, gammogo le medumo ye mengwe yeo e rutilwego mo kotareng ye Dira mošomo wa ditumatlhaka le baithuti ka phapošing, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Kopantšha medumo go bopa mantšu b Arogantšha mantšu ka medumo c Bopa mantšu o šomiša medumo – Go humana mantšu d Ngwala mafoko a gago o šomiša mantšu a ditumatlhaka e Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana MORAGO GA GO BALA	<ul style="list-style-type: none"> Morago ga go bala Dira mošomo wa go tsitsinkela sengwalwa ka mokgwa wo o tseneletšego, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Go bapala karolo ya moanegwa – Bea baithuti ka dihlopha gore ba bapale kanegelo b Mafelelo a maswa – Botša baithuti gore ba itirele mafelelo a maswa a kanegelo gomme ba hlalose tše balekane ba bona c Ba hlalosa kanegelo ka sehlopha– leloko le lengwe le le lengwe la sehlopha le hlalosa kanegelo ka tatelano d Hlalosa kanegelo le mogwera – molekane yo mongwe le yo mongwe o hlalosa karolo ya kanegelo ka tatelano ya maleba e Kakaretšo – Moithuti o mongwe le o mongwe o hlalose tše molekane gore kanegelo e mabapi le eng ka mafoko a 2-3 O hlagiša maikutlo le dikgopolo ebile o fa mabaka a dikarabo tša gagwe O fa baithuti ba go fapana go fa pego ya mošomo wa sehlopha
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

Naa o lemogile gore ka gare ga karolo enngwe le enngwe ditlwaedi di a latelwa? Lebelela ge e ba o lemogile ditlwaedi tšeo di akareditšwego:

MEŠOMO YA BOMOLOMO

Mošupologo: Hlagiša tabakgolo, Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo, Ruta koša goba morumokwano

Laboraro: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe

Labohlano: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe

DITUMATLHAKA & MONGWALO

Mošupologo: Dira teko yeo e sego ya semolao go lekola tsebo ya tumatlhaka le mongwalo

Labobedi: Ruta modumo wo moswa le mantšu; Ruta go ngwala ditlhaka le mantšu

Laboraro: Ruta modumo wo moswa le mantšu; ruta go ngwala ditlhaka le mantšu

Labone: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

Labohlano: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

Mošupologo: Pele re bala

Labobedi: Go bala la mathomo

Labone: Go bala la bobedi

Labohlano: Morago ga go bala

GO NGWALA

Beke 1 Mošupologo: Peakanyo

Beke 1 Laboraro: Go ngwala la mathomo

Beke 2 Mošupologo: Rulaganya

Beke 2 Laboraro: Go phatlalatša le go tšweletša

Naa se se a kwagala? Ke diphetogo dife tšeo o nyakago go di dira?

Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Bjalo ka morutiši wa mephatong ya motheo, maikarabelo a gago a magolo ke go netefatša gore baithuti ka moka ba kgona go bala!

Tlhahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta ditumatlhaka ke:

1 Netefatša gore o na le lenaneo la ditumatlhaka leo le feletšego, leo le akaretšago medumo ka moka ya leleme la geno.

- Lenaneo la ditumatlhaka la Sepedi Leleme la gae la NECT le loketšwe ka tlase – Hle lokologa go le šomiša goba go šomiša lenaneo le lengwe le le lengwe leo le laetšwe ke Profense, sediko goba sekolo.

2 Latela lenaneo la ditumatlhaka gabotse. O dire medumo gabotse ka tatelano:

- Netefatša gore barutwana ba kgona go kwa modumo, le go lemoga modumo mantšung.
- Ruta baithuti tswalano gare ga ditlhaka le medumo – le gore modumo o lebelelega bjang.
- Itlwaetše go kopantšha modumo le medumo ye mengwe yeo o e tsebago go bopa mantšu.
- Bala dingwalwa tšeo di na go le mantšu a modumo.
- Bušeletša medumo yeo e rutilwego kgafetša.

Tlhahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta go bala ke:

- 1** Bea baithuti ka bokgoni bjo bo swanago bja go bala.
- 2** Bitša sehlopha sa go bala gomme o netefatše gore sehlopha se sengwe le se sengwe se go balela bonnyane gatee ka beke.
- 3** Leka go theeletša baithuti bao ba sokolago gatee goba gabedi ka beke.
- 4** Šomiša sengwalwa seo se lekanetšego boemo bja sehlopha – ka dihlopha tše dingwe o tla swanelwa ke go bušeletša medumo le go bopa mantšu.
- 5** Ge o šoma le sehlopha, theeletša moithuti yo mongwe le yo mongwe a bala ka bo yena.
- 6** Ruta baithuti go bileletša medumo ya mantšu ao ba sa a tsebego – Ge moithuti a fihla go lentšu leo a sa le tsebego, mo thuše go le bileletša medumo ya lona. O seke wa le tshela goba wa bitša moithuti o mongwe gore a le bale.
- 7** Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, bea baithuti ka bobedi gore ba kgone go feleletša mešomo ya go bala mmogo mola wena o le gare o šoma le sehlopha se sennyane.

Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi

- Go bohlokwa go ruta baithuti ditumatlhaka tša polelo ka tatelano.
- Medumo yeo e rutwago go lenaneo la Sepedi polelo ya gae la NECT e latelantšwe ka mo tlase – lokologa go šomiša se bjalo ka thlahlo.
- Ka lebaka la Leuba la Covid-19, baithuti ba bantši ba paletšwe ke go ithuta dikarolo tše bohlokwa tša ditumatlhaka.
- Humana gore ke medumo efe yeo baithuti ba sa e tsebego gomme o šomane le lenaneo ka tatelano gore baithuti ba kgone go tseba medumo yeo.

Hle lemoga:

- **Medumo yeo e lego ka plokong ye sehla** ke yeo e tšwelelago ka gare ga ATP ya MPHATO 2 Kotara 1 (ka godimo ga medumo ya hlakatee ka moka)
- Netefatša gore baithuti ba tseba medumo ye
- Go tlaleletša se, ruta baithuti meselana go swana le: ‘-ana’.

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
a				
b				
l	l-a-l-a = lala	b-a-l-a = bala		
e	e-l-a = ela	b-e-l-a = bela	l-e-l-a = lela	
m	m-a-l-a = mala	l-e-m-a = lema	e-m-a = ema	
o	o-m-a = oma	l-o-m-a = loma	m-o-m-a = moma	
i	i-l-a = ila	i-l-e = ile	i-m-a = ima	
d	d-i-l-a = dila	m-a-d-i = madi	l-e-d-i-m-o = ledimo	
u	d-u-l-a = dula	b-u-l-a = bula	m-a-b-u = mabu	
p	p-u-l-a = pula	p-u-d-i = pudi	p-e-l-o = pelo	
r	r-e-r-a = rera	r-o-m-a = roma	r-e-m-a = rema	
n	n-a-m-a = nama	n-a-b-a = naba	n-e-l-a = nela	
k	k-o-b-o = kobo	k-o-b-a = koba	k-u-k-a = kuka	
j	j-e-l-a = jela	j-e-l-e = jele	j-a-s-e = jase	
t	t-a-t-e = tate	t-a-b-a = taba	t-e-m-a = tema	
f	f-e-t-a = feta	f-e-l-a = fela	f-o-f-a = fofa	
g	g-a-m-a = gama	g-o-l-a = gola	g-a-t-a = gata	
s	s-e-g-a = sega	s-o-l-a = sola	s-e-f-a = sefa	
š	š-a-l-a = šala	l-e-š-o-b-a = lešoba	l-e-š-a-k-a = lešaka	
h	h-e-m-a = hema	h-u-m-a = huma	h-u-e-t-š-a = huetša	
w	w-e-n-a = wena	w-e-l-a = wela	l-e-w-a = lewa	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
y	y-e-n-a = yena	y-o-n-a = yona	b-o-y-a = boya	
ts	ts-o-g-a = tsoga	ts-e-l-a = tsela	ts-e-b-e = tsebe	
hl	hl-a-p-i = hlapi	hl-a-n-o = hlano	hl-a-k-a = hlaka	
lw	lw-a-l-a = lwala	lw-e-l-a = lwela	b-e-f-e-lw-a = befelwa	
tl	tl-a-l-a = tlala	tl-o-g-a = tloga	tl-o-š-a = tloša	
sw	sw-a-r-a = swara	sw-a-y-a = swaya	sw-a-b-a = swaba	
kg	kg-a-k-a = kgaka	kg-a-l-a = kgala	kg-a-r-a = kgara	
th	th-a-b-a = thaba	th-a-k-a = thaka	th-o-th-a = thotha	
oo	m-oo-k-a = mooka	m-oo-k-i = mooki	ph-oo-f-o-l-o = phoofolo	
ee	b-ee-l-a = beela	l-ee-b-a = leebe	m-ee-t-s-e = meetse	
ng	ng-a-p-a = ngapa	ng-a-k-a = ngaka	ng-a-ng-a = nganga	
nt	nt-a = nta	nt-o-m-a = ntoma	nt-e-p-a = ntepa	
mp	mp-a = mpa	mp-a-tl-a = mpatla	mp-a-l-e-l-a = mpalela	
ph	ph-o-k-a = phoka	ph-u-l-a = phula	ph-u-m-u-l-a = phumula	
ny	ny-a-k-a = nyaka	ny-a-l-a = nyala	l-e-ny-a-l-o = lenyalo	
mm	mm-a-l-a = mmala	mm-u-š-o = mmušo	mm-o-l-e-d-i = mmoledi	
nn	nn-a = nna	m-o-nn-a = monna	nn-a-k-o = nnako	
aa	m-aa-k-a = maaka	m-aa-n-o = maano	b-aa-g-i = baagi	
nw	e-nw-a = enwa	nw-e-g-a = nwega	nw-e-š-a = nweša	
šw	šw-a-b-a = šwaba	šw-a-b-i-l-e = šwabile	šw-e-u = šweu	
kh	kh-u-t-a = khuta	kh-u-p-a = khupa	m-o-kh-u-kh-u = mokhukhu	
ii	d-ii-l-a = diila	t-ii-š-a = tiiša	b-o-d-ii-d-i = bodiidi	
ll	m-o-ll-o = mollo	s-e-ll-o = sello	b-o-f-o-ll-a = bofolla	
kw	kw-e-l-e = kwele	kw-a-t-a = kwata	l-e-kw-a-t-a = lekwata	
hw	hw-i-l-e = hwile	hw-i-b-i-d-u = hwibidu	hw-i-b-i-l-a = hwibila	
tš	tš-e-a-n-g = tšeang	tš-o-l-a-n-g = tšolang	l-e-tš-a-n-g = letšang	
rw	m-o-rw-a = morwa	rw-a-l-a-n-g = rwalang	rw-e-š-a = rweša	
fš	fš-e-g-a = fšega	l-e-fš-e-g-a = lefšega	fš-e-g-i-š-a = fšegiša	
gw	gw-a-b-a = gwaba	s-e-gw-a-gw-a = segwagwa	m-o-gw-a-p-a = mogwapa	
bj	bj-a-l-a = bjala	bj-o-k-o = bjoko	bj-e-tš-e = bjetše	
fs	l-e-fs-ie-l-o = lefsielo	m-a-fs-ie-l-o = mafsielo	l-e-fs-i-k-a = lefsika	
my	my-e-my-e-l-a = myemyela	my-e-my-e-tš-e = myemyetše	my-e-my-e-l-o = myemyelo	
tw	b-e-tw-a = betwa	g-a-tw-a = gatwa	r-e-tw-a = retwa	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
tlw	tlw-a-e-l-a = tlwaela	tlw-a-e-tš-e = tlwaetše	o-tlw-a = otlwa	
tsw	tsw-a-k-a = tswaka	tsw-a-l-a = tswala	tsw-i-n-y-a = tswinya	
tsh	tsh-e-l-a = tshela	tsh-e-l-e = tshele	tsh-e-tš-e = tshetše	
psh	psh-i-o = pshio	d-i-psh-i-o = dipshio	i-psh-i-n-a = ipshina	
thw	thw-a-l-a = thwala	thw-e-tš-e = thwetše	thw-a-thw-a-š-a = thwathwaša	
ngw	ngw-a-l-a = ngwala	ngw-a-n-a = ngwana	l-e-ngw-a-l-o = lengwalo	
kgw	kgw-a-r-a = kgwara	kgw-a-th-a = kgwatha	l-e-kgw-a-r-a = lekgwara	
hlw	hlw-a-e-l-a = hlwaela	m-o-hlw-a = mohlwa	hlw-e-k-i-š-a = hlwekiša	
nkwe	nkwe-e = nkwe	nkwe-e-l-e = nkwele	nkwe-e-š-a = nkweša	
ntl	ntl-o = ntlo	ntl-a-b-a = ntlaba	ntl-i-š-a = ntliša	
nts	nts-e-b-a = ntseba	nts-e-b-i-š-a = ntsebiša	nts-e-b-i-l-e = ntsebile	
ntš	ntš-e-a = ntšea	ntš-ee-l-a = ntšeela	ntš-o-l-a = ntšola	
tlh	tlh-a-b-a = tlhaba	tlh-a-k-a = tlhaka	tlh-a-k-e-n-g = tlhakeng	
khw	khw-a-e-r-e = khwaere	s-e-khw-a-m-a = sekhwama	l-e-khw-e-khw-e = lekhwekhwe	
mph	mph-a-k-a = mphaka	mph-a-t-o-n-g = mphotong	mph-a-l-a = mphala	
ntw	ntw-a = ntwala	ntw-e-l-a = ntswela	ntw-e-š-a = ntweša	
mpš	mpš-a = mpša	d-i-mpš-a = dimpša	t-o-mpš-a = tompša	
nyw	d-ie-nyw-a = dienywa	a-nyw-a = anywa	b-e-a-k-a-nyw-a = beakanywa	
tšh	tšh-a-b-a = tšhaba	tšh-e-l-a = tšhela	tšh-e-m-o-n-g = tšhemong	
nth	nth-o-m-a = nthoma	nth-e-k-e-l-a = nthekela	nth-i-b-a = nthiba	
nkg	nkg-o = nkgo	nkg-o-m-a = nkgoma	nkg-a-m-a = nkgama	
tšw	tšw-a-f-a = tšwafa	tšw-e-l-e = tšwele	tšw-e-l-e-tš-a = tšweletša	
nthw	nthw-a-l-e-l-a = nthwalela	nthw-a-d-i-š-a = nthwadiša		
ntsw	ntsw-a-l-a = ntswala	ntsw-a-l-e-l-e-l-a = ntswalelela		
pšh	pšh-e-l-e = pšhele	pšh-e-g-a = pšhega		
nkgw	nkgw-a-th-a = nkgwatha	nkgw-e-t-e = nkgwete		
ntlh	ntlh-a-k-i-š-a = ntlhakiša	ntlh-o-r-e-n-g = ntlhoreng		
nngw	nngw-a-p-a = nngwapa	nngw-a-l-e-l-a = nngwalela		

DITUMATLHAKA			Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo		
mpsh	mpsh-a = mpsha	mpsh-i-k-e-l-a = mpshikela	
mpšh	mpšh-e = mpšhe	d-i-mpšh-e = dimpšhe	
tshw	tshw-a-r-a = tshwara	tshw-e-l-e = tshwele	
tšhw	b-o-n-tšhw-a = bontšhwa	g-a-n-tšhw-a = gantšhwa	
tlhw	tlhw-a-e-l-a = tlhwaela	m-o-tlhw-a = motlhwa	
ntlw	ntlw-a-n-a = ntlwana	ntlw-a-e-l-a = ntlwaela	
ntšh	ntšh-a = ntšha	ntšh-a-b-a = ntšhaba	
ntsh	ntsh-e-p-a = ntshapa	ntsh-o-b-a = ntshoba	
ntšw	ntšw-e-l-e = ntšwele	ntšw-e-l-e-tš-a = ntšweletša	
ntšhw	kg-a-ntšhw-a = kgantšhwa	b-o-ntšhw-a = bontšhwa	
ntshw	ntshw-a-r-a = ntshwara	ntshw-e-š-a = ntshweša	
ntlhw	ntlhw-a = ntlhwa	d-i-ntlhw-a = dintlhwa	

Foreimi ya peakanyo le selota mohlala

- O ka kgetha go šomiša goba go se šomiše setlwaedi seo le hlalositšwego karolong ya go feta.
- Ntle le kgetho ya gago ya setlwaedi, o swanetše go akaretša dikarolo ka moka tša polelo tša beke.
- Gape gopola go lebelela nako yeo e abetšwego karolo e itšego mo bekeng. Bona letlakala la 4.
- Nyaka thlahlo go kakaretšo ya ATP ya go boetša sekeng mo letlakaleng la 5.
- Šomiša selotamohlala seo se latelago go dira rekhoto e bonolo ya mošomo woo o o dirago beke le beke.

DBE ATP

- Thoma ka diteko tša go lekola maemo beke tše 2 go iša go tše 3.
- Ka morago ga fao, go na le matlakala a peakanyo le dilotamehlala tše 4 tše di sa tlatšwago, tše o ka di šomišago go beakanya le go itota mohlala wa kakaretšo ya kharikhulamo kotareng.
- Ge e le gore o nyaka, dira setlwaedi sa gago le mešongwana ya gago, kgonthišiša gore di latela CAPS le gore di sepelelana le Peakanyo ya go ruta ya ngwaga.
- Ke moka, bopa Peakanyo ya gago le Selota mohlala go lota kakaretšo ya kharikhulamo ya Kotara ya 1.

Gopola gore, Lenaneothuto leo le beakantšwego la NECT MPHATO 1–3 Leleme la gae Sepedi le ka kgona go fegollwa mo letlakaleng la: www.nect.org.za

Tabakgolo 1:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 2:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 3:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 4:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Lenaneo la teko

Teko ya go ithuta

- Lenaneotekolo leo le latelago le akaretša bokgoni bja bohlokwa bja tšweletšo ya go bala le go ngwala bjoo baithuti ba swanetšego go bo kgona gabotsebotse mo sehlopheng sa motheo.
- Go na le mabokgoni a bohlokwa a go bala le go ngwala ao baithuti ba swanetšego go a kgona mafelelong a Mphato wa 3.
- A go na tsela ya ka pela go bay a bonolo ya go lekola ‘teko ya go ithuta’ goba teko yeo e tšwelago pele(ya ka mehla).
- Gore o dire se gabotse, o ka nyaka go leka dintlha tše di latelago:
  - a Dira **puku ya go ngwala/gatiša kelo** gomme o dule o na le yona ka dinako tšohle.
  - b Swaya puku ye bjalo ka puku ya **SEPHIRI**.
  - c **Eba le karolo ya moithuti yo mongwe le yo mongwe** ka mo pukung ye.
  - d O swanetše go dula **o lekola gore baithuti ba šoma bjang** ge letšatši le legare le eya gomme **o ngwale dintlha tša seo o se lemogilego sa go sepelelana le mabokgoni** a.
  - e Bea šedi go baithuti bao e lego gore **ga ba dire tšwelopele**, o **šome le bona** gore o kgone go ba **thuša mo mo ba sokolago**.

Lenaneotekolo: Sehlopha sa Motheo, Leleme la gae

TŠHOMO PHETIŠI	✓
O latela melao le maikemišetšo a ka phapošing	
O laola maikutlo a gagwe	
O šoma ka bo yena	
O kgona go šoma gabotse le sehlopha	
O kgona go tsepelela le go feleletša mešomo ka nako yeo e lekanetšego	
O a gopola le go tswalanya thuto yeo a rutilwego kgale le thuto ye mpsha	
O kgona hlama le go tshwara ditswalano tše diswa gabotse	
O kgona go kgotlelela dithlotlo – ga a hwe matwa	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA	✓
E tlhabolla le go šomiša tlotlontšu ya bothata	
O latela ditšhupetšo	
O botšiša dipotšišo	
O araba dipotšišo gabotse, a šomiša mafoko a bothata ka go oketšega.	
O šomiša mabokgoni a go bolela le dipoledišano gabotse	
TEMOGO YA MEDUMO & DITUMATLHAKA	✓
O kgaogantšha mantšu ka medumo ka molomo	
O kopantšha medumo ka molomo go bopa mantšu	
O lemoga le go bala medumo ka moka yeo a e rutilwego (O ithuta dikgokaganyo tša ditlhaka le medumo)	
O kopantšha le go kgaogantšha mantšu ao a ngwadilwego ka medumo yeo a e rutilwego	

GO BALA	✓
Ka mehla o leka go bileletša medumo (bitša medumo) ya mantšu a šomiša tsebo ya ditlhaka le medumo	
O bala dingwalwa tša matlakalatšhomo gabotse le ka thelelo yeo.	
KWEŠIŠO	✓
<i>Mo sehlopheng sa motheo, mabokgoni a a swanetše go agiwa ka nako ya Go bala mmogo/go bala ka go abelana – Ka nako yeo morutiši a balelago dingwalwa tša bothata godimo.</i>	
O laetša kgahlego le go nyaka go tseba ka kanegelo yeo e balwago	
O araba dipotšišo tše bonolo gabotse	
O laetša go gopodišiša le go latelanya diriragalo ge a araba dipotšišo tša 'ke ka lebaka la eng'.	
O kgona go akaretša ditiragalo tša bohlokwa tša kanegelo yeo e baletšwego godimo.	
O hlatholla lebaka goba molaetša wa kanegelo yeo e badilwego	
O kgona go gopola le go tswalanya ditiragalo tša dikanego tše di fetilego le kanegelo e mpsha	
MONGWALO	✓
O swara phensele le didirišwa tša go ngwala gabotse – a šomiša mokgwa wa go kgwahliša ka menwana ye meraro gabotse	
O kgona go hlama ditlhaka ao a rutilwego gabotse ebile a bonagala gabotse	
O ngwala ka lebelo leo le lekanego – O kgona go fetša mošomo ka nako yeo e abilwego	
GO NGWALA	✓
O šomiša go ngwala go tšweletša dikgopolo tša gagwe (Ga a kopise)	
O ngwala ka noši (O šomiša maano a go ngwala go feleletša mešomo ya go ngwala yeo a e filwego)	
O šomiša tsebo ya kwano ya ditlhaka le medumo go ngwala mantšu (mopeleto wa boihlamelo)	
O balela thaka tša gagwe sengwalwa sa gagwe	

Teko ya thuto

- O ka kgetha go itirela **Teko Ya Semolao** go ya ka tlhahlo yeo e filwego go Karolo ya 4 yeo e rulagantšwego ya **SEPHOLEKE(CAPS)**.
- Ntle ga moo, go na le mohlala wa **Teko ya semolao ya Kotara ya 1** ka tlase. O ka šomiša teko ye ya semolao ka mokgwa woo e lego ka gona goba o ka e fetola gore e swanelane le phapoši ya gago.
- Go na le 'Karata ya meputso' yeo o ka tsenyago meputso ya baithuti ya karolo enngwe le enngwe.

Go Šomiša Diruburiki

- Diruburiki tše di latelago le di na lemagato a mane a hlathollo.
- Di laetša le hlahlo ya tekanyetšo legatong le lengwe le le lengwe.
- Go tlaleletša se, moputso o abetšwe tlathollo yenngwe le yenngwe. Se se laeditšwe ka mašakaneng kgauswi le hlathollo
- O ka šomiša se go leka baithuti ka mekgwa ye e fapanego, go ya ka kgetho ya sediko goba profense. Mohlala:
  - a O ka kgetha go dira tekanyetšo ya mošomo wa teko.
  - b goba, o ka kgetha go šomiša meputso ya moithuti yo mongwe le yo mongwe.

Mohlala:

- a** Morutiši wa Peter o beile sefapano go bokgoni tlhahlong ye itšego.
- b** O bona difapano di wela LEGATONG LA BOBEDI ka bontši/TEKANYETŠO YA 3–4. O na le LEGATO LA 1 le tee. Kemoka o tšea sephetho sa go mo fa **Tekanyetšo ya 3**.
- c** Ke moka o šoma meputso ya gagwe go ya ka meputso ya thlatho ye nngwe le yennngwe. O hwetša meputso e 5 godimo ga ye 14 ge a e arola ka 2 o hwetša 2.5. O e batametša go **Tekanyetšo ya 3**.

RUBRIKI	LEGATO 1 TEKANYETŠO 1–2	LEGATO 2 TEKANYETŠO 3–4	LEGATO 3 TEKANYETŠO 5–6	LEGATO 4 TEKANYETŠO 7
SELEKANYO 1	Moithuti o hlalosa dikarolwana tša kanegelo ka tatelano yeo e sa nepagalago (1–2)	Moithuti o hlalosa dikarolwana tša kanegelo ka tatelano ya maleba. Eupša o akaretša dintlha tše nnyane goba tše ntši. (3–4) ✗	Moithuti o hlalosa karolo e kgolo ya kanegelo ka tatelano ya maleba. . Eupša o akaretša dintlha tše nnyane goba tše ntši (5–6)	Moithuti o hlalosa kanegelo ka tatelano ya maleba le dintlha tšeo di lekanego go dira gore kanegelo e kwagale. (7)
SELEKANYO 2	Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana (1–2)	Moithuti o a ema ka nako yennngwe, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana. (3–4)	Moithuti o anega kanegelo ka thelelo, o fela a ema, a Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana. (5–6)	Moithuti o anega kanegelo ka thelelo le ka boitshepo, ntle go ema, go šia goba go bušeletša mantšu goba mafokwana. (7)
SELEKANYO 3	A go na phapano go hlabošo goba segalo, moithuti ga a kwagale. (1–2)	Moithuti o fela a fapantšha segalo ebile a hlaboša lentšu eupša se ga se nepagale ka mabaka ka moka. (3–4)	Moithuti o fapantšha segalo le hlabošo ya lentšu ge a bala ka go amega (5–6)	Moithuti o fapantšha segalo le hlabošo ya lentšu ge a bala ka kamego e kgolo (7)

Phetolelo

- Fetolela moputso wa godimo ga 14 go tekanyetšo ya 1–7 ka go arola ka 2.

Re tshepa gore o tla humana thahlo ye e na le mohola

- Go bohlokwa gore o lemoge gore mešomo ye ya diteko ke ditšhitšhinyo fela le mekgwa ya dipalelo ke ditšhitšhinyo fela.*
- Hle lebelela dinyakwa tša teko tša sediko le tša profense.*

Teko ya thuto: Karata ya meputso						
Maina a baithuti	GO THEELETŠA & GO BOLELA	DITUMATLHAKA	GO BALA & TEKATLHALOGANYO	MONGWALO	GO NGWALA	PALOMOKA
Nomoro ya teko	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						

MPHATO 2 Kotara 1: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo

1.1: GO THEELETŠA LE GO BOLELA / KWEŠIŠO	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O hlalosa kanegelo yeo e tlwaelegilego Kanegelo e na le mathomo, bogare le mafelelo Moithuti o anega kanegelo ntle le go šia goba go boeletša.
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Se se ka dirwa nako engwe le engwe go tloga go beke 7 go išago beke ya 9 Dira se ka nako yeo baithuti ba iketlilego ba bala goba ba dira tiro ya go ngwala.
MOŠOMO	<p>Ba anega kanegelo yeo e tlwaelegilego</p> <ul style="list-style-type: none"> Ba hlalose tše gore ba tlo go anegela karolo ya kanegelo yeo ba e ratago. Gopotša baithuti gore ge re anega kanegelo, e swanetše go ba le mathomo, bogare le mafelelo. La mafelelo, ba swanetše go itlwaetša go bolela kanegelo gore ba se ke ba lebala goba ba tlogela se sengwe Ba fe metsotso e se mekae go nagana ka dikanegelo tša bona. Ba dumelele gore ba solokoge ba bolelele balekane ba bona. Ba ka thala sengwalwa seo se nago le mantšu ge o sa theeeditše baithuti ba bangwe. Leka baithuti o šomiša ruburiki ya ka mo fase.

RUBURIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
POPEGO LE TATELANO	Moithuti o hlalosa dikarolwana tša kanegelo ka tateleano yeo e sego ya maleba. (1-2)	Moithuti o hlalosa dikarolo tše dingwe tša kanegelo ka tateleano ya maleba. (3-4)	Moithuti o hlalosa karolo e kgolo ya kanegelo ka tateleano ya maleba, ka nako enngwe a ka akaretša dintlha tše ntši goba tše nnyane. (5-6)	Moithuti o hlalosa karolo e kgolo ya kanegelo ka tateleano ya maleba, o fa dintlha tše di lekanego go dira gore kanegelo e kwagale. (7)
THELELO	Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša lentšu goba sekafoko. (1-2)	Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša lentšu goba sekafoko. (3-4)	Moithuti o hlalosa kanegelo ka thelelo, o fela a ema, a šia goba a bušeletša lentšu goba sekafoko. (5-6)	Moithuti o hlalosa kanegelo ka thelelo le ka boitshepo, ntle le go ema, go šia goba go bušeletša lentšu goba sekafoko. (7)

1.2: DITUMATLHAKA																	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O bopa mantšu a šomiša ka ditumanoši tše dikopana 																
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Dira se ka Beke 7 goba 8, mafelelong a beke ka nako ya thuto ya ditumatlhaka 																
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Thala tafolana ya 'go humana mantšu letlapeng', akaretša medumo ye 16, ye 5 ya ditumanoši, ye me 7 ya ditumammogo le ye 4 ya ditumammogotswakwa tšeo di rutilwego <table border="1" data-bbox="538 476 993 674"> <tbody> <tr> <td>a</td> <td>e</td> <td>i</td> <td>o</td> </tr> <tr> <td>u</td> <td>m</td> <td>b</td> <td>d</td> </tr> <tr> <td>t</td> <td>l</td> <td>s</td> <td>p</td> </tr> <tr> <td>ts</td> <td>th</td> <td>lw</td> <td>kg</td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> Laetša baithuti go bopa mantšu go tšwa tafoleng, mohlala: ts- e - l - a = tsela Kgopela baithuti gore ba bope mantšu a 12. Efa baithuti metsotso ye 15 go dira se. Tšea dipuku tša bona o di swaye gomme o bale palo ya mantšu ao ba a nepilego. Leka baithuti o šomiša ruburiki ya ka mo fase. 	a	e	i	o	u	m	b	d	t	l	s	p	ts	th	lw	kg
a	e	i	o														
u	m	b	d														
t	l	s	p														
ts	th	lw	kg														

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2 MEPUTSO 1-5	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4 MEPUTSO 6-10	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6 MEPUTSO 11-15	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7 MEPUTSO 15-20
O BOPA MANTŠU KA DITUMANOŠI TŠE DI KOPANA	Moithuti o bopile mantšu a magareng ga 0-3 gabotse. (1-2)	Moithuti o bopile mantšu a magareng ga 4-6 gabotse. (3-4)	Moithuti o bopile mantšu a magareng ga 7-9 gabotse. (5-6)	Moithuti o bopile mantšu a magareng ga 9-12 gabotse. (7)

1.3: GO BALA	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O balela godimo go tšwa go puku ya legato leo a lego go lona O šomiša mantšupono, ditumatlhaka, bokgoni bja go bileletša mantšu go tšwa go diteng le go fetleka popego
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Se se ka dirwa nako yenngwe le yenngwe go tloga go beke ya 6 go ya go beke ya 8. Dira se ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa.
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Ka nako ya 'Sehlopha sa go bala ka go hlahlwa' bitša leloko le tee la sehlopha gore le tle le go balele. Kgopela moithuti gore a balele godimo go tšwa go sengwalwa sa legato leo le lekanetšego moithuti. Netefatša gore sengwalwa se na le mantšu a go bileletšega. Leka bathuti o šomiša rubriki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
BOKGONI BJA GO BILELETŠA MEDUMO	Moithuti o hloka thekgo e kgolo ya tumatlhaka go tšwa go morutiši gore a kgone go bala mantšu ao a sa a tsebego. Moithuti o palelwa ke go kgaogantšha mantšu ka dinoko goba medumo. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mmalwa a go tšwelela kgafetšakgafetša. (1-2)	Moithuti o leka go šomiša tumatlhaka go bala mantšu ao a sa a tsebego eupša o hloka thekgo ya morutiši. Moithuti o kgona go kgaogantšha mantšu ka dinoko le medumo ka thušo ya morutiši. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mangwe a go tšwelela kgafetšakgafetša. (3-4)	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, eupša o fela a hloka thušo ya go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mantši a go tšwelela kgafetšakgafetša. (5-6)	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, ebile o kgona go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a rutilwego ka moka a go tšwelela kgafetšakgafetša. (7)
MANTŠUPONO	Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a go tšwelela kgafetša a mmalwa.(1-2)	Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a go tšwelela kgafetša a mannyane (3-4)	Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a go tšwelela kgafetša a mantši. (5-6)	Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a go tšwelela kgafetša a moka (7)

1.4. KWEŠIŠO	
MAIKEMIŠETŠO	<p>O a theeletša dintlha ka sengwalwa gore a kgone go:</p> <ul style="list-style-type: none"> • araba Dipotšišo ka dintlha tša sengwalwa • Go phopholetša • Go latelantšha ditiragalo tša sengwalwa gabotse • Go kamaka
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> • Se se ka dira ka nako yenngwe le yenngwe go tloga ka beke 4 go ya go beke 7 • Se se ka dirwa ka Labohlano ka nako ya : Go ahlaahla sengwalwa sa go bala ka go abelana goba ka labohlano ka nako : Mošomo wa Morago ga go bala.
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> • Šomiša kanegelo ya go bala ka go abelana ya beke ya go feta. • Dudiša baithuti gabotse gore ba tle ba dire mošomo . • Bitša baithuti ka o tee ka o tee go tla tafoleng ya gago gore ba tle ba dire teko. • Botšiša baithuti e 1–2 ya dipotšišo tšeo di latelago ka sengwalwa: <ul style="list-style-type: none"> Dipotšišo ka dintlha tša sengwalwa 1 mang..? 2 eng...? 3 neng...? 4 bjang...? 5 kae...? Dipotšišo tšeo di bulegilego 1 Ke ka lebaka la eng o nagana gore...? 2 Naa o ka kgona go dira kgokaganyo...? 3 Ge nkabe o le....O be o tla? Ke ka lebaka la eng? Tatelano 1 Naa go diregile eng mathomong a kanegelo? 2 Naa go diregile eng mafelelong a kanegelo? 3 Naa go diregile eng ka morago ...? 4 Naa go diregile eng pele: ...goba...? Go kamaka 1 Naa o akanya gore go diregile eng ka motšeakarolo...mafelelong a kanegelo? Ke ka lebaka la eng? 2 Naa o akanya gore go diragetše eng go....mafelelong a kanegelo? Ke ka lebaka la eng? Go kamaka 1 Naa o kgona go kamaka ka eng....go tšwa go....? 2 Naa o nagana bjang....? 3 Naa ke ka lebaka la eng o nagana bjalo...? • Leka baithuti o šomiša rubriki ya ka mo fase.

RUBURIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
DIPOTŠIŠO KA DINTLHA TŠA KANEGELO	Moithuti o kgona go gopola ntlha e tee go tšwa kanegelong. (1-2)	Moithuti o kgona go gopola tše dingwe tša dintlha go tšwa kanegelong, ge a hlohloletšwa. (3-4)	Moithuti o kgona go gopola dintlha ka moka go tšwa kanegelong, ge a hlohloletšwa. (5-6)	Moithuti o kgona go lemoga le go nepa dintlha ka moka go tšwa kanegelong ka lebelo. (7)
GO PHOPHOLETŠA	Moithuti o na le tlhotlo ya go phopholetša ga tee fela ka mokgwa wa go kwagala, le gona ga a kgone go fahlela karabo ya gagwe. (1-2)	Moithuti o phopholetša gatee ka mokgwa wa maleba, ebile o kgona go fahlela karabo ya gagwe. (3-4)	Moithuti o kgona go phopholetša makgehlo a mabedi ka mokgwa wa maleba, o kgona go fahlelela karabo e tee fela. (5-6)	kgona go phopholetša makgehlo a mabedi ka mokgwa wa maleba, o kgona go fahlelela karabo tše pedi. (7)
TATELANO	Moithuti o na le ditlhotlo tša go latelantšha ditiragalo tša sengwalwa, le ge a hwetša thekgo. (1-2)	Moithuti o kgona go latelantšha ditiragalo tša sengwalwa, ge a hwetša thekgonyana. (3-4)	Moithuti o kgona go latelantšha ditiragalo tša sengwalwa, eupša o tšea sebakanyana. (5-6)	Moithuti o kgona go latelantšha ditiragalo tša sengwalwa ka moka gabotse. (7)
GO KAMAKA	Moithuti o na le ditlhotlo go kamaka ka moanegwa goba tiragalo ya go tšwa kanegelong, le ka thekgo.	Moithuti o kamaka tsona ka moanegwa goba tiragalo go tšwa kanegelong ka ntle ga thekgo.		

1.5: MONGWALO	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O a kopolla le go ngwala mafoko a makopana a beile šedi go popego ya maleba ya maletere
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Dira se ka Mošupologo ka nako ya mongwalo go beke ya 7 goba ya 8.
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Ruta thuto ya mongwalo go swana le mehleng Tšea dipuku tša baithuti ge ba feditše Dira teko ya baithuti ya mongwalo o šomiša ruburiki ya ka tlase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
GO HLAMA MALETERE	Moithuti o palelwa ke go hlama maletere ka moka ka mokgwa wa maleba. Go na le diphošo tša popego ya maletere, bogolo ja laletere le go fetoga fetoga. Moithuti o ngwala ka go nanya (1-2)	Moithuti o laetša tšwelopele ka go hlama maletere. Go sa na le diphošo tša popego ya maletere, bogolo ja laletere le go fetoga fetoga. The lebelo la moithuti la go ngwala le a oketšega. (3-4)	Moithuti o laetša tšwelopele e botse ka go hlama maletere. Go na le diphošo tše mmalwa tša popego ya maletere, bogolo ja laletere le go fetoga fetoga. Lebelo leo moithuti a ngwalago ka lona ke la maleba (5-6)	Moithuti o laetša tšwelopele yeo e kgahlišago kudu ka go hlama maletere. Go na le diphošo tše mmalwa tša popego ya maletere, bogolo ja laletere le go fetoga fetoga. Lebelo leo moithuti a ngwalago ka lona le a kgahliša. (7)
GO DIRA DIKGOBA TŠA MANTŠU MO MAFOKONG	Dikgoba tša gare ga mantšu ke tše kgolo kudu goba tše nnyane (1-2)	Dikgoba tša gare ga mantšu di a fetoga, ka nako ye nngwe ke tše kgolo ka nako yenngwe ke tše nnyane (3-4)	Dikgoba tša gare ga mantšu di nepagetše mabakeng a mantši. (5-6)	Dikgoba tša gare ga mantšu di nepagetše ka dinako ka moka (7)

1.6: GO NGWALA	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O ngwala mafoko a 3 a ditaba tša gagwe a šomiša medumo yeo a e rutilwego, mantšupono, ditlhakakgolo le dikhutlo
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Dira mošomo wo ka Laboraro ka nako ya thuto ya Go ngwala ka beke 6 goba beke 8
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Dira mošomo wa go ngwala go swana le mehleng Tšea dipuku tša baithuti morago ga tikologo ya go ngwala. Dira teko ya baithuti ya Go ngwala go ya ka ruburiki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
GO NGWALA: BOMMAKGONTHE	Go bothata go kwešiša kgopolo ya moithuti goba kgopolo ga se ya mmakgonthe – o ekišitše mohlala wa morutiši (1-2)	Kgopolo ya moithuti e a kwešišega, ke ya mmakgonthe le ge e le gore e swana le mohlala (3-4)	Kgopolo ke ya mong ebile ke ya mmakgonthe(5-6)	Kgopolo ke ya mong, ke ya mmakgonthe ebile e laetša bokgoni. (7)
GO NGWALA: BOTELELE	Moithuti o ngwadile mafoko a 0 ka nepagalo. (1-2)	Moithuti o ngwadile mafoko a 1 ka nepagalo(3-4)	Moithuti o ngwadile mafoko a 2 ka nepagalo (5-6)	Moithuti o ngwadile mafoko a 3 ka nepagalo (7)
GO NGWALA: MASWAODIKGA	Moithuti o palelwa ke go šomiša dihlakakgolo le dikhutlo gabotse ka nako tšohle le ge a fiwa thekgo	Moithuti o šomiša dihlakakgolo le dikhutlo gabotse eupša o palelwa ke maswaodikga a mangwe	Moithuti o šomiša maswaodikga ao a a rutilwego gabotse le ge ele gore o fela a dira diphošo	Moithuti o šomiša maswaodikga ao a a rutilwego gabotse ebile ga a dire diphošo gantši

